

Oczekiwane skutki gospodarowania przestrzenią wiejską w ramach realizacji PROW 2014-2020

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
Prezentacja opracowana przez Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Puławy, 25 października 2017 r.

PROW 2014-2020 - SWOT

- „(...) Jedną z najpoważniejszych barier rozwoju obszarów wiejskich stanowi **słabo rozwinięta infrastruktura techniczna**. Wysoce niezadawalający stan lokalnej infrastruktury transportowej oraz komunikacji publicznej na tych terenach w istotny sposób ogranicza ich rozwój. Blisko 50% powierzchni dróg na wsi stanowią drogi nieutwardzone, a pozostałe wymagają modernizacji lub kapitalnych remontów. (...)”
- „(...) **infrastruktura sanitarna nie zapewnia odpowiedniej jakości życia** mieszkańcom tych terenów. (...) Pomimo postępu w zakresie budowy infrastruktury komunalnej i w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków, nadal niezbędne jest finansowanie rozbudowy infrastruktury komunalnej, w szczególności ze względu na istotne dysproporcje pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi. (...)”
- „(...) **Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna** na wsi stanowi jedną z najpoważniejszych barier rozwoju obszarów wiejskich, wpływając zarówno na jakość życia mieszkańców, możliwości inwestowania na tych obszarach oraz dojazdów do pracy poza miejscem zamieszkania. (...)”

PROW 2014-2020 - SWOT

- „(...) Szczególne problemy to **niska jakość dróg** i trudności komunikacyjne, brak dostatecznego wyposażenia w zbiorową sieć kanalizacyjną, oczyszczalnie ścieków, zaopatrzenia w wodę, zły stan infrastruktury energetycznej oraz niedostateczne wyposażenie w Internet. (...)”
- „(...) **Niezbędne jest także działanie na rzecz scalania gruntów** oraz powiększenia areału gospodarstw dzięki uwolnieniu zasobów ziemi użytkowanych przez małe gospodarstwa. (...)”

PROW 2014-2020 - SWOT

- „(...) Poziom rozwoju infrastruktury technicznej warunkuje możliwość rozwoju gospodarczego (w tym rozwoju produkcji rolniczej), atrakcyjność inwestycyjną, warunki życia mieszkańców, dostępność do usług publicznych i miejsc pracy w ośrodkach lokalnych. Do najważniejszych problemów należy **niski poziom rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej**, zły stan infrastruktury transportowej (...). Potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej są zróżnicowane regionalnie, w większym stopniu dotyczą obszarów wiejskich oddalonych od miast. (...)”

PROW 2014-2020 - Strategia

- „(...) na konkurencyjność sektora rolnego wpłynie ułatwienie transferu ziemi z gospodarstw małych do gospodarstw o odpowiednim potencjale rozwojowym oraz kontynuacja realizacji projektów w zakresie **scalania gruntów**. (...)”
- „(...) Poprawa zbytu produktów rolnych i żywności oraz skracanie łańcucha dostaw będą realizowane również poprzez **budowę i modernizację targowisk**. (...)”

PROW 2014-2020 - Strategia

- „(...) Dla ułatwienia dostępu do usług oraz poprawy dojazdu do pracy na obszarach wiejskich, uzupełniająco do wsparcia PS, wspierana będzie **budowa lub modernizacja dróg lokalnych** łączących jednostki osadnicze z istniejącą siecią drogową. Ze względu na **braki w zakresie gospodarki wodno-ściekowej** na obszarach wiejskich, wsparciem zostaną objęte operacje w miejscowościach zlokalizowanych poza aglomeracjami zdefiniowanymi w KPOŚK. (...)”
- „(...) W ramach ochrony promocji i rozwoju dziedzictwa kulturowego, na obszarach wiejskich polityka spójności wspiera **ochronę zabytków**. W ramach Programu wspierane będą przedsięwzięcia związane z **poprawą stanu dziedzictwa kulturowego, kształtowania przestrzeni publicznej oraz budową lub odnową obiektów pełniących funkcje kulturalne**. (...)”

PROW 2014-2020 - Strategia

- „(...) Rozwojowi rolnictwa (zwłaszcza ze względu na istniejące rozdrobnienie agrarne) służyć będzie ponadto: możliwość dostępu do usług rolniczych, zwiększenie możliwości powiększania gospodarstw wynikające z wprowadzenia instrumentu premii dla właścicieli małych gospodarstw rezygnujących z działalności rolniczej i **scalanie gruntów**. (...)”
- „(...) Na realizację operacji dotyczących scalania gruntów przeznaczono blisko 139 mln euro, co pozwoli na dokonanie scaleń gruntów o łącznej powierzchni ok. 52 tys.ha. Wsparcie przyczyni się do **poprawy rozłogu gruntów**, a w konsekwencji - możliwości rozwojowych gospodarstw rolnych. (...)”
- „(...) Aby umożliwić drobnym producentom zbyć żywności, a konsumentom dostęp do produktów lokalnych zaprojektowano działanie służące **rozwojowi lokalnych targowisk**. (...)”

PROW 2014-2020 - Strategia

- „(...) Elementem wsparcia rozwoju lokalnego będzie realizacja działania **Podstawowe usługi i odnowa na obszarach wiejskich** z budżetem ok. 1 mld euro pozwalającym na realizację ok. 2,7 tys. operacji.
- W zakresie działania uwzględniono **zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego, kształtowanie przestrzeni publicznej i projekty dotyczące obiektów pełniących funkcje kulturalne.**
- Ponadto wsparcie rozwoju infrastruktury (**drogi lokalne, gospodarka wodno-ściekowa**) przyczyni się zarówno do poprawy warunków życia i rozwoju gospodarczego, jak i do ochrony środowiska (ograniczenie zanieczyszczeń wód).
- Przewiduje się, że operacje w zakresie **gospodarki wodno-ściekowej** stanowiąc będą ok. 56 % łącznej liczby operacji zrealizowanych w ramach działania Podstawowe usługi... i celu szczegółowego ób. (...)”

Priorytety

- **Priorytet 2:** „Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami”
 - **2a:** „Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej”

- **Priorytet 3:** „Wspieranie organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie”
 - **3a:** „Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy i organizacje producentów oraz organizacje międzybranżowe”

- **Priorytet 6:** „Promowanie włączenia społecznego, zmniejszenie ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”
 - **6b:** „Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich”

Działania/poddziałania/typy operacji

- Scalanie gruntów
- Podstawowe usługi i odnowa wsi
- LEADER

Scalanie gruntów

- „(...) Scalanie gruntów wpisuje się w cel szczegółowy 2a „Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej”.
- Przeprowadzenie procesu scalenia ułatwia restrukturyzację i modernizację gospodarstw - ułatwia prowadzenie produkcji rolnej i ograniczenie kosztów ponoszonych w gospodarstwie, otwiera drogę do wprowadzenia nowoczesnych technologii.
- Pomaga w racjonalnym wykorzystaniu zasobów ziemi uprawnej poprzez dostosowanie rozłogu gruntów i istniejącej infrastruktury do potrzeb gospodarstw. (...)”

Scalanie gruntów

- „(...) W warunkach polskich wiele gospodarstw użytkuje liczne, rozproszone działki rolne. Dla zachowania i wzrostu konkurencyjności polskiego sektora rolnego niezbędne są działania na rzecz poprawy struktury obszarowej gospodarstw poprzez udzielanie pomocy na scalenia gruntów rolnych i leśnych.
- Scalenie gruntów polega na wydzieleniu nowych działek ewidencyjnych, o innym ukształtowaniu w stosunku do pierwotnych, w celu doprowadzenia do zmniejszenia ilości małych, rozproszonych działek składających się na gospodarstwo, oraz do powiększenia ich średniej wielkości.
- W ramach projektu scalenia przeprowadza się również prace w zakresie zagospodarowania poscaleniowego terenu, które obejmują w szczególności stworzenie funkcjonalnej sieci dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych oraz wykonanie zadań wpływających na regulację stosunków wodnych na obszarze objętym scaleniem. (...)”

Scalanie gruntów

- Do wykorzystania – 284 699 018 EUR
 - pierwotnie 138 991 042 EUR
 - zwiększenie o 145 707 976 EUR
 - Nowelizacja z 11 października 2017 r. (Dz. U. poz. 1936)
- Beneficjent: Starosta
- Pierwsze nabory: marzec – listopad 2016 r.
 - 13 województw
- Dodatkowe nabory: od listopada 2016 r.
 - dotyczy 5 województw
 - planowany w 6 województwie

Scalanie gruntów

- Planowana powierzchnia gruntów objętych postępowaniami scaleniowymi:
 - Zgodnie z PROW: 52 000 ha
 - Po zwiększeniu środków...ponad 100 000 ha

- Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje:
 - Koszty opracowania projektu scalenia (dokumentacji geodezyjno-prawnej)
 - Koszty zagospodarowania poscaleniowego związanego z organizacją rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Scalanie gruntów

- Aktualny stan realizacji (na dzień 31 września 2017 r.)
 - 93 złożonych WOPP
 - na kwotę 767 066 449,73 PLN
 - co stanowi 130 % dostępnego limitu środków
 - 21 WOPP odrzuconych/wycofanych

 - 56 zawartych umów
 - na kwotę 475 318 457,20 PLN
 - co stanowi 80% dostępnego limitu środków

 - 0 złożonych WOP

 - 0 zrealizowanych płatności

Scalanie gruntów

- Zakres rzeczowy wynikający z zawartych umów (31.08.2017 r.):
 - Powierzchnia gruntów objętych postępowaniem scaleniowym (w ha)
 - ogółem – 59 262,19 w tym:
 - użytki rolne – 48 502,75
 - użytki leśne – 7 708,83
 - Ogólna liczba działek ewidencyjnych na obiekcie scaleniowym przed scaleniem – 107 306
 - Średnia powierzchnia gospodarstwa podlegającego scaleniu – 4,63 ha
 - Liczba gospodarstw uczestniczących w projekcie scaleniowym – 12 789

Podstawowe usługi i odnowa wsi

- Budowa lub modernizacja dróg lokalnych
- Gospodarka wodno-ściekowa
- Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów
- Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego
- Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne
- Kształtowanie przestrzeni publicznej

Drogi lokalne

- „(...) Barierą rozwoju społeczno – ekonomicznego wielu miejscowości wiejskich w Polsce jest brak dobrej jakości dróg. W warunkach utrudnień komunikacyjnych zahamowany jest rozwój lokalnej przedsiębiorczości, ograniczone są możliwości podejmowania przez mieszkańców zatrudnienia poza miejscem zamieszkania oraz korzystania z usług publicznych (edukacja, zdrowie, kultura).”

Drogi lokalne

- ▣ Do wykorzystania – 329 531 770 EUR
- ▣ Pomoc do 3 mln PLN na beneficjenta
- ▣ Gminy, powiaty i ich związki
- ▣ Budowa / modernizacja
- ▣ Pierwsze nabory: listopad 2015 r. – czerwiec 2016 r.
 - zawarte umowy
 - trwa realizacja operacji
 - składane są WOP
 - Realizowane są płatności
- ▣ Dodatkowe nabory...

Drogi lokalne

- Aktualny stan realizacji (na dzień 31 września 2017 r.)
 - 4 537 złożonych WOPP
 - na kwotę 3 348 618 556,92 PLN co stanowi 233 % dostępnego limitu środków
 - 2 612 WOPP odrzuconych/wycofanych

 - 1919 zawartych umów
 - na kwotę 1 219 573 284,41 PLN co stanowi 85% dostępnego limitu środków

 - 959 złożonych WOP
 - na kwotę 404 363 064,31 PLN co stanowi 28% dostępnego limitu środków

 - 484 zrealizowanych płatności
 - na kwotę 164 207 670,31 PLN co stanowi 11% dostępnego limitu środków

Drogi lokalne

- Zakres rzeczowy wynikający z zawartych umów (31.08.2017 r.):

	Jednostka miary	Planowana wielkość wskaźnika
Budowa drogi lokalnej	(km)	201,811
Przebudowa drogi lokalnej	(km)	2 982,233
Zmiana nawierzchni drogi lokalnej	(km)	83,518
Budowa kanałów technologicznych w ciągu budowanej lub przebudowywanej drogi związanych z potrzebami zarządzania tą drogą lub potrzebami ruchu drogowego	(km)	17,142

Gospodarka wodno-ściekowa

- „(...) Poziom skanalizowania obszarów wiejskich w Polsce jest nadal bardzo niski. Niedostateczne wyposażenie obszarów wiejskich w infrastrukturę wodno – ściekową hamuje rozwój przedsiębiorczości oraz wpływa negatywnie na poziom życia mieszkańców. Wsparcie gospodarki wodno – ściekowej wpłynie na rozwój gospodarczy obszarów wiejskich oraz poprawę warunków życia.”

Gospodarka wodno-ściekowa

- Do wykorzystania – 239 700 982 EUR
- Pomoc do 2 mln PLN na beneficjenta
- Gminy, spółki JST i związki międzygminne
- Budowa, przebudowa, modernizacja, wyposażenie
- Pierwsze nabory: październik 2016 r. – luty 2017r.
 - finalizacja zawierania umów
 - trwa realizacja operacji
- Dodatkowe nabory...

Gospodarka wodno-ściekowa

- Aktualny stan realizacji (na dzień 31 września 2017 r.)
 - 1 696 złożonych WOPP
 - na kwotę 2 175 766 522,65 PLN
 - co stanowi 232 % dostępnego limitu środków
 - 730 WOPP odrzuconych/wycofanych

 - 593 zawartych umów
 - na kwotę 798 359 648,00 PLN
 - co stanowi 84% dostępnego limitu środków

 - 0 złożonych WOP

 - 0 zrealizowanych płatności

Gospodarka wodno-ściekowa

- Zakres rzeczowy wynikający z zawartych umów (31.08.2017 r.):

	Jednostka miary	budowa	przebudowa
zbiorowe systemy zaopatrzenia w wodę	(km)	1 028	94
systemy kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych	(km)	1 276	17
prydomowe oczyszczalnie ścieków	(szt)	10 625	112
ujęcia wody	(szt)	43	21
stacje uzdatniania wody	(szt)	35	102
oczyszczalnie ścieków	(szt)	65	34
instalacje do osadów ściekowych	(szt)	0	14

Targowiska

- „(...) Budowa i modernizacja infrastruktury handlowej ma na celu stworzenie miejsc gdzie rolnicy będą mogli sprzedawać produkty wytworzone w gospodarstwie. Inwestycje w zakresie targowisk prowadzą do skrócenia łańcucha żywnościowego i zwiększenia udziału rolników w wartości dodanej. Budowa targowisk ułatwi dystrybucję produktów rolnych.”

Targowiska

- Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje:
 - budowę lub modernizację targowisk lub obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów.
 - Koszty budowy przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych; koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji; koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Targowiska

- Do wykorzystania – 47 700 000 EUR
- Pomoc do 1 mln PLN na beneficjenta
- Gminy, powiaty i ich związki
- Budowa, przebudowa, modernizacja
- Pierwsze nabory: styczeń – lipiec 2017 r.
 - trwa rozpatrywanie WOPP
 - trwa zawieranie umów
- Dodatkowe nabory...

Targowiska

- Aktualny stan realizacji (na dzień 31 września 2017 r.)
 - 223 złożonych WOPP
 - na kwotę 181 045 545,12 PLN
 - co stanowi 96 % dostępnego limitu środków
 - 9 WOPP odrzuconych/wycofanych

 - 48 zawartych umów
 - na kwotę 41 378 237,00 PLN
 - co stanowi 20% dostępnego limitu środków

 - 0 złożonych WOP

 - 0 zrealizowanych płatności

„Odnowa wsi”

- Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego
- Kształtowanie przestrzeni publicznej
- Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne

- Limit środków na ww. typy operacji ~ 67 mln EUR

„Odnowa wsi”

■ Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego

- „(...) Na obszarach wiejskich znajdują się pojedyncze obiekty zabytkowe, zespoły pałacowo – ogrodowe, zespoły folwarczne, układy tradycyjnej zabudowy, które ulegają stopniowej degradacji, a w przypadku braku środków na ich renowację zostaną całkowicie utracone. Realizacja inwestycji z zakresu ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego przyczyni się do zachowania dziedzictwa kulturowego. (...)”

„Odnowa wsi”

- Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego
 - Wsparcie obejmuje:
 - Odnawianie lub poprawę stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego.
 - Zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.

„Odnowa wsi”

■ Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne

- „(...) Mieszkańcy obszarów wiejskich, w porównaniu do mieszkańców miast, mają słaby dostęp do podstawowych usług kulturalnych. Infrastruktura kulturalna na obszarach wiejskich jest niedoinwestowana. Realizacja inwestycji w obiekty pełniące funkcje kulturalne zapewni odpowiednie warunki do organizowania i animowania uczestnictwa społeczności wiejskiej w wydarzeniach artystycznych, kulturalnych czy integracyjnych. (...)”

„Odnowa wsi”

- Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne
 - Wsparcie obejmuje:
 - Budowę, modernizację lub wyposażenie budynków pełniących funkcje kulturalne, w tym świetlic i domów kultury

„Odnowa wsi”

■ Kształtowanie przestrzeni publicznej

- „(...) W wielu miejscowościach wiejskich rozwój przestrzenny nie następuje w oparciu o spójną koncepcję rozwoju przestrzennego, przez co miejscowości przestają być atrakcyjne dla mieszkańców, turystów i inwestorów. Inwestycje dotyczące kształtowania przestrzeni publicznej mają podnieść atrakcyjność obszarów wiejskich i promować rozwój przestrzenny w oparciu o zasady kształtowania polityki przestrzennej. (...)”

„Odnowa wsi”

- ▣ Kształtowanie przestrzeni publicznej
 - Wsparcie obejmuje:
 - Ukształtowanie przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego

„Odnowa wsi”

- Do wykorzystania:
 - 20 500 544 EUR – ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego
 - 29 636 506 EUR – inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne
 - 16 913 298 EUR – kształtowanie przestrzeni publicznej
- Pomoc do 500 000 PLN na beneficjenta
- Gminy, instytucje kultury
- Budowa, modernizacja, wyposażenie, odnawianie, zakup, poprawianie
- Nabory: planowane koniec 2017 r. / początek 2018 r.

LEADER

- m.in.:
 - Zachowanie dziedzictwa lokalnego
 - Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej
 - Budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych

LEADER

- ▣ Wsparcie uzależnione od zakresu wskazanego w LSR
- ▣ 290 LGD
- ▣ lokalne kryteria wyboru
- ▣ Maksymalnie 300 000 PLN na projekt
- ▣ możliwość realizacji operacji min. w zakresie:
 - Zachowanie dziedzictwa lokalnego
 - Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej
 - Budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych

Dziękuję za uwagę

Łukasz Tomczak
Naczelnik Wydziału
Wydział Rozwoju Terytorialnego
Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
Prezentacja opracowana przez Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.